

подготовки. Сопоставлены особенности обучения бакалавра в Украине и Европейском Союзе. Рассмотрены ключевые компетенции и роль иностранного языка в обеспечении конструктивного функционирования будущих специалистов аграрной отрасли в поликультурном мире.

Ключевые слова: компетенция, поликультурное образование, глобализация, специалист аграрной отрасли.

Ruslan Kravets. The analysis of the future agrarian's education-professional programme's consistency with the society's current multicultural requirements.

The education-professional programme of training future agrarians has been analysed. The distribution of the contents of the program on training «Agronomy» and established volumes of maximal educational time due to the training cycles have been researched. The peculiarities of teaching a bachelor in Ukraine and European Union have been compared. The key competencies and the role of a foreign language in providing future agrarians' structural functioning in the multicultural world have been viewed.

Keywords: competency, multicultural education, globalization, agrarian.

Стаття надійшла до редакційної колегії 02.10.2016

УДК 378.046–021.68

© Кравченко Г. Ю., 2016

Кравченко Ганна Юрїївна

Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АДАПТИВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті розглянуто питання адаптивного управління розвитком вищих навчальних закладів. Уточнено особливості адаптивного управління педагогічними системами, які впливають на управління розвитком вищих закладів освіти. Звернено увагу на специфіку використання адаптивного управління в вищих навчальних закладах у сучасних умовах, що приводить до змін в їх діяльності.

Ключові слова: адаптивного управління, адаптивне управління розвитком, соціально-педагогічні системи, кваліметричний підхід.

Характерною рисою сучасного менеджменту є перехід від сталої функціональної структури до варіативної мінливої цільової структури управління. Процес управління в системі освіти є невід'ємною складовою управління соціальними системами і з наукової точки зору його можна визначити як цілеспрямовану

взаємодію керованої та керуючої системи щодо регулювання освітнього процесу з метою переведення його на більш високий рівень розвитку. Кожна окремо взята педагогічна система є складною і реальною тому, що вона в своєму складі має підсистеми: вищий навчальний заклад (ВНЗ) - факультет, кафедри, центри, лабораторії тощо. Оскільки функціонування соціально-педагогічної системи відбувається в умовах постійних змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища, то управління такою системою повинно реагувати на ці зміни та своєчасно забезпечувати її перебудову. Розвиток будь-якої організації в соціально-педагогічній сфері останнім часом пов'язується з *адаптивним управлінням*.

Мета статті полягає у доведенні, що адаптивне управління розвитком ВНЗ ефективно тільки тоді, коли застосування сучасних освітніх технологій, інноваційних методів викладання і навчання, становлення відповідних організаційних структур і форм, розробка нових економічних механізмів здійснюються в єдності і взаємодії.

Постановка завдання. Адаптивне управління розвитком ВНЗ здійснюється, як процес виявлення проблем, на підставі синергетичного, процесного, ситуаційного, системного, особистісно-орієнтованого, стратегічного, гуманістично-інноваційного підходів та потребує їх вирішення на основі принципів: гармонізованого керованого інноваційного розвитку, регулярного зворотного зв'язку, забезпечення високої якості освітніх послуг, організаційної ефективності, відкритості управління кафедрами, постійного розвитку кафедр та науково-педагогічних кадрів – за допомогою інновацій в управлінській діяльності. Процес адаптивного управління розвитком ВНЗ як соціально-педагогічної системи складається з багатьох підсистем: підсистеми внутрішнього управління - адміністрації, науково-педагогічних працівників кафедр, педагогічних колективів методичних підрозділів, студентського та громадського колективів, підсистеми зовнішнього управління – державних органів управління тощо. Адаптивне управління завжди узгоджує два протилежних за природою явища, і тому його систематизація може бути конкретизованою: за *суб'єктом управління* – поєднує адміністративне й партисипативне (сукупне, разом) управління; за *характером впливу* – поєднує зовнішнє управління з внутрішнім (самоуправлінням); за *орієнтацією* – процесно-цільове, бо орієнтується і на процес, і на результат. Тому для дослідження питання управління розвитком вищих навчальних закладів важливим є те, що саме адаптивне управління сприяє їх екстенсивному (кількісні структурні зміни) та інтенсивному (якісні зміни) розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про те, що науковці по-різному трактують *поняття адаптивного управління*.

М. Лейн зазначає, що адаптивне управління є інтераційним («адаптивним»), і включає в себе опис методів збору інформації, планування, управління та оцінки [1]. К. Мюррей і Д. Марморек визначали *адаптивне управління* як: гнучке управління логічним, систематичним процесом, щоб допомогти керівникам знайти впевненість в своїх рішеннях і підвищити шанси на досягнення бажаних цілей [1]. С. Уолтерс характеризуючи *адаптивне управління* говорить, що *цілі адаптивного управління* ґрунтуються на управлінських рішеннях за певною інформацією, яка отримана експериментальним шляхом [1].

Серед головних характеристик адаптивного управління Г. Єльникова виділяє такі: *визнання пріоритету розвитку об'єкта; діалогічна адаптація всіх різнодіючих впливів, яка виявляється у відпрацьовуванні реалістичної мети в умовах ситуації додаткової орієнтації; сполучення функцій управління і самоуправління; прийняття рішень на кооперативній основі і діалогічного узгодження через сполучення дій управлінців та виконавців* [3].

Вклад основного матеріалу. Адаптивне управління визнає пріоритет розвитку об'єкта (суб'єкта) і здійснюється за допомогою процесів *самоорганізації*. Ці процеси спрямовуються на досягнення спільної мети, яка враховує зовнішні вимоги, внутрішні потреби виконавців й реальні обставини наявної ситуації. Взаємоузгодження дій управлінців та виконавців забезпечується зміною їх стосунків в управлінському процесі. Діяльність кожного з них набуває варіативності відповідно до реальних умов, які складаються в процесі досягнення спільно визначеної реальної мети. Відбувається довільна взаємоадаптація учасників управлінського процесу, що забезпечує самовдосконалення людини й одночасне вдосконалення оточуючого її середовища, а це безпосередньо приводить до адаптивного управління.

Провідною ознакою адаптивного управління є взаємоприспосовування та органічне поєднання мети керівника і прагнення виконавця на основі вироблення гнучких моделей діяльності. Ця управлінська система забезпечує узгодження та адаптацію наскрізних цілей управління розвитком ВНЗ на всіх його рівнях: Міністерство освіти і науки – ректор; ректор – проректори; проректори – декани; декани - завідувачі кафедр; завідувачі кафедр – співробітники кафедри (викладачі, методисти, лаборанти); співробітники кафедри – студенти/слухачі. Рушійним фактором розвитку такої управлінської системи є баланс інтересів усіх її учасників і підструктур.

І. Пригожин вважає, що складно організованим системам не можна нав'язати шляхи розвитку, які не визначаються їх внутрішніми потребами, ефективний розвиток може визначитись і відбуватись випадково, для успішного розвитку системи необхідне погодження

темтів розвитку всіх її частин, суб'єктів управління цим розвитком і дій цих суб'єктів. Відомо також, що розвиток системи може відбуватися шляхом вирішення внутрішніх протиріч (або тих, що знаходяться на межі) за рахунок привнесення нових змін чи нового структурування системи [5].

Використання адаптивного управління розвитком ВНЗ у сучасних умовах приводить до змін в їх діяльності, а саме: *зумовлює мобільний підхід до формування організаційної структури кафедральної системи та мобільність у відкритті нових підсистем кафедри; поєднання зусиль всіх підсистем кафедри для реалізації завдань та цілей; виявлення результативності шляхом зовнішнього контролю і самоконтролю, спільне прогнозування напрямів подальшого розвитку; трансформацію зовнішніх вимог у внутрішні мотиви методом переконання і спільної діяльності з вибору напрямку подальшої дії; сторення та використання факторно-критеріальних моделей управління та професійної діяльності.*

Важливим для реалізації адаптивного управління розвитком ВНЗ є визначення якості кінцевого результату на основі *кількісних критеріїв та об'єктивних оцінок.*

Особливої актуальності в теперішній час набуває *кваліметричний підхід, коли оперативне, гнучке управління вимагає ефективного збору інформації про якісний стан функціонування педагогічної системи, вчасного, об'єктивного зворотного зв'язку для своєчасного прийняття управлінських рішень.* Застосування кваліметричного підходу в управлінні педагогічними системами відоме у вітчизняній і зарубіжній науці та практиці, в роботах В. Беспалька, Дж. ван Гига, Г. Дмитренка, Г. Єльнікової, К. Інгенкампа, В. Лізинського, Е. Марченка, Л. Одері, І. Підласого, Г. Полякової, З. Рябової, В. Симонова, В. Черепанова та інших.

Вимірювання та оцінювання є складовою будь-якої системи чи процесу. Саме знання про реальний результат, його порівняння зі встановленими цілями управління дають уявлення про стан функціонування та розвитку системи. Дж. ван Гиг стверджує, що «не можливо уявити собі процедуру прийняття рішень без притягнення процедур вимірювання і оцінок, тому що кількісні судження про явища повинні втілитися у відповіді стратегії поведінки» [2, с. 14]. Добре налагоджений механізм вимірювання та оцінок дає можливість мати уявлення про стан функціонування системи. За думкою К. Інгенкампа, мета вимірювання полягає в одержанні інформації не про самі об'єкти, а про їх відмінні ознаки чи властивості [4].

Узагальнюючи все вищевикладене, можна дійти *висновку*, що для визначення якості адаптивного управління розвитком ВНЗ необхідно мати освітні стандарти, чітко визначені цілі управління

розвитком, модель бажаного результату, з якими будуть порівнюватися реальні результати. Тому велику роль у сучасній освіті відіграють процеси цілевстановлення в вищих навчальних закладах із урахуванням стратегічних цілей управління, з одного боку, та специфіки діяльності кафедр, науково-педагогічного колективу та студентів/слухачів, з другого. Таким чином не викликає сумнівів використання адаптивного управління в системі ВНЗ, що в *перспективі* дозволяє розробити відповідні заходи вдосконалення та підвищення якості управління розвитком всієї організації.

Література

1. Гасвський Б. А. Основи науки управління: [навч. посібник] / Б. А. Гасвський. – К. : МАУП, 1997. – 112 с.
2. Гиг Дж. Ван. Прикладная общая теория систем: Пер. с англ. Т.1. / Гиг Дж. Ван. - М. : Мир, 1981. – 336 с.
3. Єльнікова Г. В. Наукові основи адаптивного управління закладами та установами загальної середньої освіти : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Г. В. Єльнікова. – К., 2005. – 641 с.
4. Ингенкамп К. Педагогическая диагностика: Пер. с нем. / К. Ингенкамп - М. : Педагогика, 1991. – 240 с.
5. Пригожин А. И. Порядок из хаоса / А. И. Пригожин, И. Стенгерс. – М. : Прогресс, 1986. – 431 с.

Анна Кравченко. Теоретические основы адаптивного управления развитием высших учебных заведений.

В статье рассмотрены вопросы адаптивного управления развитием высших учебных заведений. Уточнены особенности адаптивного управления педагогическими системами, влияющие на управление развитием высших учебных заведений. Обращено внимание на специфику использования адаптивного управления в высших учебных заведениях в современных условиях.

Ключевые слова: адаптивного управления, адаптивное управление развитием, социально-педагогические системы, квалиметрический подход.

Hanna Kravchenko. Theoretical basis of adaptive management development of higher education institutions.

The questions of development of adaptive management in higher education. Peculiarities of adaptive management teaching systems that affect the management of the development of higher education institutions. Attention is paid to the specific use of adaptive management in higher education in modern conditions, leading to changes in their activities.

Keywords: adaptive management, adaptive management of development, social and educational systems, qualimetric approach.

Стаття надійшла до редакційної колегії 20.10.2016

УДК 316.77

© Кришовська О. О., 2016

Кришовська Олександра Олександрівна
Інститут соціальної і політичної психології
Національної академії педагогічних наук України

УМОВИ І ХАРАКТЕРНІ РИСИ ІНТЕРНЕТ-ОПОСЕРЕДКОВАНОГО СПІЛКУВАННЯ

У даній статті розглянуті проблеми ефективності віртуального спілкування, узагальнені відомості про структуру спілкування. В якості дослідницького завдання автором була визначена спроба оцінити відмінності між безпосереднім і опосередкованим спілкуванням. Зазначені перспективи подальшого вивчення особливостей взаєморозуміння у віртуальному спілкуванні.

Ключові слова: *взаєморозуміння, опосередковане спілкування, інтернет, віртуальний простір, діалогічне спілкування.*

Проблема вивчення умов Інтернет-опосередкованого спілкування стає актуальнішою з кожним днем. Це зумовлено зростанням популярності і вдосконаленням мережі Інтернет як простору, в якому масово відбувається спілкування, а також розвитком технічних засобів, що полегшують доступ до Інтернету і спрощують його використання з метою комунікації. Технології, що використовуються для спілкування, опосередковують його і змінюють його умови, отже, мають неабиякий вплив на процес спілкування і взаєморозуміння, а у глобальному сенсі – впливають на світові суспільні і політичні процеси.

Мета даної статті – виділити основні особливості умов спілкування в мережі Інтернет.

Проблема Інтернет-спілкування висвітлюється як науковцями, так і журналістами та митцями. Активно розробляються такі пов'язані з темою статті проблеми, як спілкування за умови анонімності (Ю. Д. Бабасєва, А. Е. Войскунский, А. С. Жичкина), самопрезентація та ідентичність в Інтернеті (А. С. Жичкина), кіберагресія (Л. А. Найдьонова), довіра в Інтернеті (М. В. Яворський), соціально-психологічна адаптованість та емоційні аспекти віртуального спілкування користувачів Інтернету (Чуднова, Кузнецова) та інші.

Інтерес дослідників викликали форми і способи комп'ютерно-опосередкованого спілкування, що набували популярності у той чи інший проміжок часу. В часи, коли Інтернету, відомого нам сьогодні, ще не існувало, функціонували його аналоги, локальні мережі. Вже в дослідженнях 1970-х років виникає термін «Комп'ютерно-